Il-Qorti tqis li dan huwa każ tipiku fejn persuna żvestiet ruħha minn kapital jew assi oħra tagħha sabiex tkun tista' tibbenefika minn benefiċċji soċjali li ma kellhiex dritt għalihom

MALTA

QORTI TAL-APPELL

(Sede Inferjuri)

ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF

Seduta tal-24 ta' Jannar, 2024

Appell Inferjuri Numru 14/2023 LM

Crocefissa Grima (K.I. nru. 670552M)
('l-appellata')

vs.

Direttur Ġenerali tas-Sigurtà Soċjali
('l-appellant')

Il-Qorti,

<u>Preliminari</u>

1. Dan huwa appell magħmul mill-intimat **Direttur Ġenerali tas-Sigurtà Soċjali,** [minn issa 'l quddiem 'l-appellant'], mid-deċiżjoni mogħtija mill-Arbitru skont l-Att dwar is-Sigurtà Soċjali [minn issa 'l quddiem 'l-Arbitru'], fil-25 ta' April, 2023, li permezz tagħha l-Arbitru laqa' l-appell tar-rikorrenti **Crocefissa**

Grima [hawnhekk 'l-appellata'] u rrevoka d-deċiżjoni tad-Direttur Ġenerali intimat tat-13 ta' April, 2022.

Fatti

2. Ir-rikorrenti kienet tirċievi l-Pensjoni tal-Età. Fit-13 ta' April, 2022 id-Direttur Ġenerali intimat iddeċieda li r-rikorrenti kienet tħallset żejjed l-ammont ta' €7,986.04 f'Pensjoni tal-Età għall-perijodu bejn il-11 t'Awwissu, 2007 u l-10 ta' April, 2009, wara li ġie stabbilit li hija kienet tat donazzjoni irrevokabbli ta' arja fil-Mosta, permezz ta' kuntratt ippubblikat fid-9 t'Awwissu, 2007, favur Emanuel Grima, Joseph Grima, Maria Grima u James Grima, li jiġu ulied ir-rikorrenti. Il-valur tal-arja in kwistjoni f'dan it-trasferiment ġie ddikjarat li huwa ta' €46,587.46, u kien għalhekk li d-Direttur Ġenerali intimat iddeċieda li r-rikorrenti kienet tħallset Pensjoni tal-Età żejda. Fir-rikors tal-appell ippreżentat minnha quddiem l-Arbitru, ir-rikorrenti qalet li d-deċiżjoni tad-Direttur Ġenerali intimat hija żbaljata kemm fattwalment kif ukoll legalment, u dan għaliex l-arja in kwistjoni ma kinitx proprjetà tagħha iżda ta' żewġha, u għalhekk hija qatt ma setgħet tiddisponi minn tali arja. Ir-rikorrenti spjegat li hija dehret fuq l-att ta' donazzjoni għaliex hi u d-donatur l-ieħor fuq il-kuntratt Nazzareno Grima kienu miżżewġin, iżda li fil-verità hija qatt ma bbenefikat minn din l-arja li kienet tifforma parti mill-patrimonju parafernali ta' żewġha.

Id-Deċiżjoni Appellata

3. Permezz tad-deċiżjoni mogħtija fil-25 ta' April, 2023, l-Arbtiru ddeċieda li r-rikorrenti kienet dehret fuq il-kuntratt in kwistjoni mingħajr ma kellha

għalfejn, u konsegwentement laqa' l-appell tagħha, filwaqt li ħassar id-deċiżjoni tad-Direttur Ġenerali intimat, u dan wara li għamel is-segwenti osservazzjonijiet:

> *"Jikkonsidra li d-Dipartiment għoġbu jinċita* [sic!] *d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Appell mentri l-appellanti baqgħet issostni li l-proprjetà in kwistjoni ma kinitx tappartjeni lilha, iżda parafernali tar-raġel;*
>
> *L-Arbitru jinnota li s-sentenza ċitata mid-Dipartiment tikkonċerna 'depożiti bankarji tal-membri kollha tal-familja';*
>
> *Illi fil-każ odjern il-mertu tal-appell jikkonċerna proprjetajiet li ntirtu mir-raġel tal-appellanti u sussegwentement ġew mogħtija mir-raġel tal-appellanti lit-tfal tal-appellanti;*
>
> *Illi sfortunatament minħabba nuqqasijiet mhux magħrufa lill-appellanti, l-appellanti dehret fuq il-kuntratt tad-donazzjoni mentri ma kellhiex għalfejn tidher. Mhux talli hekk iżda assumiet obbligi li hi ma kellhiex tassumi;*
>
> *L-Arbitru hu tal-opinjoni illi d-donazzjoni in kwistjoni saret unikament mill-proprjetarju ta' dawk il-proprjetajiet u ċioe mir-raġel tal-appellanti;*
>
> *Illi għalhekk l-Arbitru qed jilqa' l-appell u jirrevoka d-deċiżjoni tad-Dipartiment."*

<u>L-Appell</u>

4. Id-Direttur Ġenerali intimat ħassu aggravat b'din id-deċiżjoni u interpona appell minnha permezz ta' rikors tal-appell ippreżentat fit-2 ta' Ġunju, 2023, li permezz tiegħu talab lil din il-Qorti jogħġobha tirrevoka u tannulla d-deċiżjoni tal-Arbitru tal-25 ta' April, 2023 fl-ismijiet premessi, u konsegwentement tgħaddi biex tikkonferma d-deċiżjoni tad-Direttur Ġenerali intimat. Fir-rikors tal-appell tiegħu, l-appellant qal li l-Arbitru naqas milli jagħmel apprezzament tajjeb tal-provi miġjuba quddiemu, u l-Arbitru naqas milli japplika l-liġi skont il-Kap. 318 tal-Liġijiet ta' Malta.

5. L-appellant spjega li l-appellata ħadet il-pożizzjoni li l-arja mogħtija b'titolu ta' donazzjoni kienet proprjetà parafernali tar-raġel tagħha Nazzareno Grima, u li din l-arja qatt ma kienet tappartjeni lilha. L-appellant qal li l-Arbitru straħ fuq din it-teżi tal-appellata, minkejja li ma nġabitx prova suffiċjenti li l-arja donata kienet l-istess proprjetà li wiret ir-raġel tagħha, u għalhekk ma nġabet l-ebda prova li dak li ġie donat kien proprjetà parafernali tar-raġel tal-appellata. Qal li fuq il-kuntratt ta' diviżjoni tat-2 ta' Mejju, 1998, Nazzareno Grima kien ġie assenjat il-plot numru 4, iżda dak li kien ġie mogħti bl-att ta' donazzjoni tad-9 t'Awwissu, 2007 kienet l-arja tal-plot numru 3. L-appellant qal li lanqas ġie ppruvat li dak li ġie mogħti b'donazzjoni kien provenjenti minn wirt, u għalhekk l-Arbitru kien żbaljat meta kkonkluda li l-proprjetà in kwistjoni kienet provenjenti minn wirt appartenenti lir-raġel ta' Crocefissa Grima. Qal li anki li kieku l-Qorti kellha tikkonsidra li din l-arja kienet provenjenti minn wirt appartenenti lir-raġel tal-appellata, xorta waħda jirriżulta skont il-Kap. 318 u l-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta, li l-valur tad-donazzjoni kellu jittieħed in konsiderazzjoni sabiex jiġi stabbilit jekk fil-perijodu in kwistjoni l-appellata kinitx intitolata għal Pensjoni tal-Età, u għalhekk jekk l-appellata kinitx ċaħħdet lilha nnifisha minn kapital tagħha sabiex setgħet tibqa' tirċievi l-Pensjoni tal-Età.

6. Permezz tat-tieni aggravju tiegħu l-appellant qal li l-Arbitru naqas li japplika l-Kap. 318 tal-Liġijiet ta' Malta u l-Kap. 16. Spjega li l-Pensjoni tal-Età hija regolata bl-artikolu 66 tal-Kap. 318 li jistabbilixxi numru ta' rekwiżiti li jridu jiġu sodisfatti sabiex persuna tkun eliġibbli għall-Pensjoni tal-Età. Wieħed minn dawn ir-rekwiżiti huwa li l-mezzi tal-persuna fil-ġimgħa, kalkolati skont id-dispożizzjonijiet tat-Taqsima IV tat-Tieni Skeda, ma jkunux iżjed mill-ogħla rata

ta' Pensjoni tal-Età fil-każ ta' koppja miżżewġa. L-appellant qal li skont l-ewwel paragrafu tat-Taqsima IV tat-Tieni Skeda tal-Kap. 318, għall-finijiet tal-mezzi għandhom jitqiesu kull proprjetà, inkluża kull proprjetà mqiegħda fi *trust,* dħul jew privileġġ, u meta l-limiti indikati jinqabżu, il-persuna li tkun qiegħda titlob li tingħata l-Pensjoni tal-Età titqies li ma tkunx intitolata għal dik il-pensjoni. L-appellant qal li l-emendi leġislattivi li saru għat-Taqsima IV tat-Tieni Skeda, fejn ġie introdott proviso ieħor għall-ewwel paragrafu tat-Taqsima IV tat-Tieni Skeda ma japplikawx għas-sitwazzjoni odjerna, għaliex id-donazzjoni in kontestazzjoni kienet saret fl-2007. L-appellant għamel riferiment għat-tielet paragrafu tal-istess Taqsima li jgħid li kull proprjetà jew dħul ikkalkolati għall-fini tat-test tal-mezzi għandhom jinkludu kull proprjetà jew dħul li l-persuna tkun direttament jew indirettament ċaħħdet lilha nnifisha minnhom sabiex ikollha jedd għall-Pensjoni tal-Età, jew biex ikollha jedd għal rata aktar vantaġġuża. L-appellant qal li meta wieħed iqis il-liġi tagħna, għandu jirriżulta li ġew mogħtija b'donazzjoni ħames arjiet minn Nazzareno u Crocefissa Grima, u li dawn kellhom jiġu kkunsidrati għall-fini tal-intitolament għall-Pensjoni tal-Età. Qal li ma tressqet l-ebda prova li r-reġim matrimonjali tal-komunjoni tal-akkwisti ma kienx japplika f'dan il-każ, tant hu hekk li l-appellata dehret fuq l-att ta' donazzjoni u fl-appell tagħha qalet li dan sar minħabba li d-donazzjoni saret fiż-żwieġ. Qal li f'dan il-każ ma nġabet l-ebda prova sufficjenti li din kienet proprjetà parafernali, tant hu hekk li fuq il-kuntratt ta' diviżjoni tat-2 ta' Mejju, 1998, Nazzareno Grima kien ġie assenjat il-plot numru 4, filwaqt li dak trasferit permezz tal-att ta' donazzjoni tad-9 ta' Awwisu, 2007, kienet l-arja tal-plot numru 3. L-appellant qal illi anki li kieku l-Arbitru qies li l-arja mogħtija b'donazzjoni kienet provenjenti minn wirt u għalhekk parti mill-patrimonju

parafernali tar-raġel tal-appellata, xorta waħda jirriżulta li l-valur ta' din id-donazzjoni kellha tittieħed in konsiderazzjoni sabiex jiġi stabbilit jekk fil-perijodu in kwistjoni l-appellata kinitx intitolata għall-Pensjoni tal-Età u dan għaliex il-leġislatur fir-raba' paragrafu tat-Taqsima IV tat-Tieni Skeda għamilha ċara li għandhom jittieħdu in konsiderazzjoni l-proprjetà (għajr għad-dar ta' residenza) tal-koppja jew id-dħul li jkun qiegħed jiġi riċevut minn kull wieħed jew waħda mill-koppja.

7. L-appellant spjega illi l-artikolu 1320 tal-Kap. 16 jipprovdi li fil-komunjoni tal-akkwisti jidħlu l-frottijiet tal-beni tal-parti miżżewġa, anki jekk dawn ikunu missew lil xi parti minnhom b'wirt, donazzjoni jew b'titolu ieħor, basta ma jkunux ingħataw jew tħallew bil-kundizzjoni li l-frottijiet tagħhom m'għandhomx jidħlu fil-komunjoni tal-akkwisti. L-appellant qal li anki jekk l-arjiet in kwistjoni kienu provenjenti minn wirt, il-frott ta' dawn il-beni għandu jitqies li jifforma parti mill-komunjoni tal-akkwisti, u għalhekk ladarba dawn l-arjiet ġew trasferiti b'donazzjoni u mhux mibjugħa, għandu jiġi stabbilit li l-appellata kienet ċaħħdet lilha nnifisha minn kapital sabiex setgħet tirċievi l-Pensjoni tal-Età. Qal li l-Arbitru fid-deċiżjoni tiegħu għamel distinzjoni bejn meta persuna tkun wirtet flus u meta persuna tkun wirtet proprjetà immobbli, iżda tali distinzjoni mhijiex rilevanti għaliex it-Taqsima IV tat-Tieni Skeda tal-Kap. 318 tal-Liġijiet ta' Malta tipprovdi li l-assi tal-koppja jittieħdu in konsiderazzjoni għall-fini tal-intitolament għall-Pensjoni tal-Età. Qal li f'dan il-każ kull waħda mill-artijiet li ġew mogħtija b'donazzjoni, ingħatat valur ta' LM5,000 u għalhekk huwa ċar li l-appellata ma kinitx intitolata għall-Pensjoni tal-Età fil-perijodu li fih qiegħda tintalab li tagħti r-rifużjoni, u kien għalhekk li

ttieħdet id-deċiżjoni li hija għandha tirrifondi l-flus li rċeviet għall-perijodu bejn il-11 t'Awwissu, 2007 u l-10 ta' April, 2009. L-appellant qal li huwa anki ppreżenta l-konteġġi quddiem l-Arbitru dwar kif wasal għall-ammont li l-appellata għandha tirrifondi lura. L-appellant qal li l-Arbitru kellu l-obbligu li jħares il-liġi u japplikaha bl-istess mod f'kull każ li jkollu quddiemu, u fil-każ odjern għandu jirriżulta li sabiex l-Arbitru wasal għad-deċiżjoni tiegħu dan għamel apprezzament ħażin tal-provi u ma applikax il-liġi kif kien mistenni minnu.

8. L-appellata ma ppreżentat l-ebda risposta għar-rikors tal-appell tal-appellant.

<u>Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti</u>

9. Il-Qorti sejra tgħaddi sabiex tikkonsidra l-aggravji mressqa mid-Direttur Ġenerali appellant, li jikkontendi li l-Arbitru kien żbaljat kemm fattwalment kif ukoll legalment fid-deċiżjoni li ta. L-appellant jgħid li ma nġabitx prova suffiċjenti li l-arja li ngħatat lil ulied l-appellata kienet proprjetà parafernali tar-raġel tal-appellata, u jkompli jgħid li anki jekk jirriżulta li dan huwa l-każ, tali beni kellhom jiġu kkonsidrati sabiex jiġi stabbilit jekk l-appellata kinitx intitolata għall-Pensjoni tal-Età (Mhux Kontributorja).

10. L-appellata ppreżentat kopja tal-kuntratt ta' diviżjoni tat-2 ta' Mejju, 1998 fl-atti tan-Nutar Pierre Falzon, in sostenn tal-pożizzjoni tagħha li l-arja li ngħatat b'titolu ta' donazzjoni lil uliedha, kienet provenjenti minn wirt favur ir-raġel tagħha Nazzareno. Madanakollu l-Qorti tqis li l-Arbitru ma kienx korrett

meta stqarr li huwa kien sodisfatt li l-appellata ma kellhiex għalfejn tidher fuq dan l-att ta' donazzjoni, jew li din assumiet obbligi li ma kellhiex tassumi. Dan għaliex filwaqt li fil-kuntratt ta' diviżjoni tat-2 ta' Mejju, 1998 ġie indikat li l-art li messet lil Nazzareno Grima kienet il-plot numru 4 tal-kejl ta' madwar 213.88 metri kwadri, b'faċċata fuq Triq Durumblat, il-Mosta, fl-att ta' donazzjoni favur ulied il-koppja Grima, ġie ddikjarat li l-arja assenjata kienet dik fuq il-plot numru 3 b'faċċata fuq Triq Durumblat. L-arja li ġiet mogħtija b'donazzjoni lil ulied l-appellata għalhekk bl-ebda mod ma tista' titqies li hija l-istess art jew arja li misset lir-raġel tagħha b'titolu ta' diviżjoni. Għaldaqstant għandu jirriżulta li l-Arbitru ma kienx korrett meta qal li l-proprjetà li ngħatat b'titolu ta' donazzjoni lil ulied l-appellat kienet l-istess proprjetà li r-raġel tal-appellata akkwista b'titolu ta' diviżjoni u li din l-art jew l-arja ta' fuqha hija provenjenti wirt tal-familja tar-raġel tagħha. Għaldaqstant il-Qorti tqis li l-ewwel aggravju mressaq mill-appellant huwa ġustifikat, u sejra tilqgħu għaliex l-Arbitru ma kienx fattwalment korrett fl-evalwazzjoni tal-provi li għamel.

11. L-appellant jgħid ukoll li huwa ħassu aggravat għaliex l-Arbitru, wara li kkonkluda li l-arja li ġiet trasferita favur ulied l-appellata kienet tifforma parti mill-patrimonju parafernali tar-raġel tal-appellata, ikkonkluda li għalhekk ma kellu jieħu l-ebda konsiderazzjoni tal-valur ta' din il-proprjetà sabiex jistabbilixxi jekk l-appellata kinitx intitolata għall-benefiċċju li rċeviet mingħand id-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali. L-artikolu 66 tal-Kap. 318 jipprovdi li sabiex persuna tkun intitolata għall-Pensjoni tal-Età, din trid tissodisfa għadd ta' rekwiżiti, fosthom li l-mezzi fil-ġimgħa ma jkunux iżjed mill-ogħla rata tal-Pensjoni tal-Età. Il-Qorti tqis li ma nġabet l-ebda prova li l-arja li l-appellata u

żewġha ttrasferew favur uliedhom, fil-fatt kienet proprjetà parafernali tar-raġel tagħha, u għalhekk kien żbaljat l-Arbitru meta kkonkluda li l-proprjetà mogħtija b'dan l-att ta' donazzjoni ma kelliex tiġi kkunsidrata sabiex jiġi stabbilit jekk l-appellata kinitx intitolata għall-benefiċċju li talbet jew le. Il-Qorti tqis li dan huwa każ tipiku fejn persuna żvestiet ruħha minn kapital jew assi oħra tagħha sabiex tkun tista' tibbenefika minn benefiċċji soċjali li ma kellhiex dritt għalihom, u għalhekk kien korrett l-appellant li talab li l-appellata tirrifondi l-Pensjoni żejda li rċeviet għall-perijodu bejn il-11 t'Awwissu, 2007 u l-10 ta' April, 2009. Jirriżulta li l-appellata u żewġha taw b'titolu ta' donazzjoni numru ta' arjiet li ħarġu minn *plot* li kienet proprjetà tagħhom, tant hu hekk li kienu ż-żewġ konjugi Grima li dehru fuq l-att ta' donazzjoni li jifforma l-mertu ta' dawn il-proċeduri. Il-Qorti għalhekk qiegħda taqbel mal-pożizzjoni tad-Direttur Ġenerali appellant li l-appellata żvestiet ruħha minn kapital tagħha sabiex tkun tista' tibbenefika mill-benefiċċju li applikat għalih. Il-Qorti tirrileva wkoll li l-appellata qajla ħadet interess fil-proċeduri mibdija kontra tagħha, tant hu hekk ma ġabitx provi suffiċjenti in sostenn tal-pretensjoni tagħha. In vista ta' dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti sejra tilqa' l-appell tad-Direttur Ġenerali appellant, filwaqt li tħassar u tirrevoka d-deċiżjoni appellata.

<u>Decide</u>

Għar-raġunijiet premessi, din il-Qorti taqta' u tiddeċiedi dwar l-appell tal-appellant billi tilqgħu, tikkonferma d-deċiżjoni tal-appellant li l-appellata għandha tirrifondi l-benefiċċji li tħallsu lilha għall-perijodu bejn il-11

t'Awwissu, 2007 u l-10 ta' April, 2009, filwaqt li tħassar u tirrevoka d-deċiżjoni appellata.

L-ispejjeż ta' dawn il-proċeduri għandhom jitħallsu mill-appellata.

Moqrija.

Onor. Dr Lawrence Mintoff LL.D.
Imħallef

Rosemarie Calleja
Deputat Reġistratur